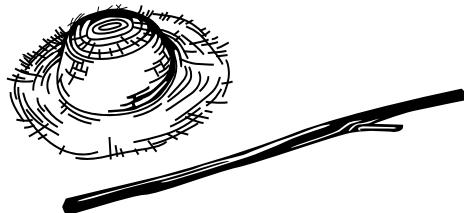

მარკ ტვენი

ტომ სოიერის თავგადასავალი

თარგმნა გრიგოლ ყიფშიძემ
ილუსტრატორი ნათია კვარაცხელია

სელაპერის
გამოცხადობა

**მარკ ტვენი
ტომ სლივერის თავგადასავალი**

განახლებული გამოცემა

მთარგმნელი გრიგოლ ყიფშიძე
ილუსტრატორი ნათია კვარაცხელია
რედაქტორები: მერი ნებიერიძე, თამარ გავაშელიშვილი
სერიის დიზაინერები: ია გაბუნია, ია მახათაძე
ტექნიკური დიზაინერი ლადო ლომსაძე

© „ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა“, 2022
ყველა უფლება დაცულია.

შპს „ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა“
მისამართი: დავით აღმაშენებლის 150, თბილისი 0112
ტელეფონი: 291 09 54; 291 11 65
ელფოსტა: info@sulakauri.ge

ISBN 978-9941-30-945-8

**Mark Twain
THE ADVENTURES OF TOM SAWYER**

Illustrations by Natia Kvaratskhelia
Published by Sulakauri Publishing, Tbilisi, Georgia 2022
All rights reserved.

www.sulakauri.ge

ომ!

პასუხი არ არის.

— ტომ!

პასუხი არ არის.

— რა დაემართა იმ ბიჭს? ტომ!

მოხუცმა სათვალე ცხვირზე ჩამოიწია და სათვალის ზე-მოდან მოათვალიერა მთელი ოთახი, მერე შუბლზე აიწია და ახლა სათვალის ქვემოდან მიიხედ-მოიხედა. სათვალეში თითქმის არასოდეს არ იყურებოდა, როცა ეძებდა ისეთ პარანინგინტელა ნივთს, როგორიც, მაგალითად, პატარა ბიჭია. ეს სათვალე მისი სიამაყე იყო და უფრო სილამაზისთვის იკეთებდა; იქიდან დანახვა ისევე შეიძლებოდა, როგორც ქოთნის სარქველიდან. მოხუცი ერთ წამს დაიბნა, შემდეგ კი არცთუ ძალიან გაჯავრებით, მაგრამ იმდენად ხმამალლა, რომ ოთახის ავეჯს გაეგონა, თქვა:

— ჩამივარდები ერთი ხელში და...

სიტყვა ვერ დაასრულა, დაიხარა და საწოლქვეშ ცოცხით რაღაცას გულმოდგინედ დაუწყო ძებნა, თანაც ცოცხის ყოველ მოსმაზე ჩერდებოდა სულის მოსათქმელად, მაგრამ იქიდან კატის მეტი ვერაფერი გამოათრია.

— საძაგელი ბიჭი! ჩემს დღეში მისი მსგავსი არა მინახავს რა!

მივიდა გაღებულ კართან, შეჩერდა და ბალში პამიდვრის კვლებსა და ბალახებში დაუწყო თვალიერება. ტომი არსად ჩანდა. მაშინ კი ხმა აიმალლა და შესძახა:

— ტომ!

ზურგს უკან რაღაცამ გაიფაჩუნა. მიიხედა და პატარა

ბიჭს მკლავში სწორედ მაშინ სწვდა, როცა ის გაპარვას აპი-რებდა.

— ერთი ამას დამიხედეთ, სულ დამავიწყდა, საკუჭნაოში შემეხედა! რას აკეთებდი იქ?

— არაფერს.

— არაფერს? დაიხედე ხელებზე, შეხედე შენს ტუჩებს! ასე რით მოითხუპნე?

— არ ვიცი, დეიდა!

— მაშ, მე ვიცი! მურაპით! აი, რით! ორმოცჯერ მითქვამს, თუ ხელი გიხლია, გაგწკეპლავ-მეთქი. მომაწოდე წკეპლა!

წკეპლამ ჰაერში გაიშხუილა. განსაცდელი გარდაუვალი იყო.

— ოჳ, დეიდა, მიიხედეთ, თქვენ უკან რა არის!

მოხუცი მიტრიალდა, შიშით კაბის კალთა აიწია, ბიჭმა კი მოკურცხლა, თვალის დახამხამებაში ხის მაღალ მესერს გადაევლო და თავს უშველა. დეიდა პოლი ჯერ გონს ვერ მოვიდა გაკვირვებისგან, მერე კი ჩუმად ჩაეცინა.

— აი, შე საძაგელო! ნუთუ აქამდე ვეღარ შევეჩვიე? განა ცოტა ოინი უქნია! ტყუილად კი არ არის ნათქვამი: „ბებერი სულელი ყველა სულელზე ტუტუცია“ და „ბებერ ძალლს ახალს ვეღარაფერს შეასწავლიო“. მაგრამ, ღმერთო ჩემო, მაგას ოინებს რა გამოულევს; ორჯერ ერთსა და იმავეს არასდროს გაიმორებს. განა მიუხვდები, რას აპირებს?! გეგონებათ, იცის, რამდენ ხანს უნდა მაწვალოს, რომ მოთ-მინებიდან არ გამოვიდე. საკმარისია, ერთი წამით სხვა რამეზე გადაიტანოს ჩემი ყურადღება ან გამაცინოს, რომ მთელმა რისხვამ გამიაროს და თითიც ვეღარ დავაკარო.

...ღმერთმანი, პირნათლად ვერ ვიხდი ჩემს მოვალეობას. საღვთო სჯულში ხომ წერია, ვინც წკეპლას არ ხმარობს, ყმაწვილს რყვნისო; მე კი, ცოდვილი, როგორ ვანებივრებ.

ამისათვის ორივეს პასუხი მოგვეთხოვება. ვიცი, რომ თავი სისულელითა აქვს გამოტენილი, მაგრამ რა ვქნა? ის ხომ ჩემი ცხონებული დის შვილია, საცოდავი, და მეც ძალა არ მყოფის, ერთი კარგად გავშოლტო. ყოველთვის, როცა კი სასჯელისგან გასხლტომის საშუალებას მივცემ, სინდისი მქენჯნის; დავსჯი და მოხუცებული გული მიკვდება იმისი ცოდვით. მართალი უთქვამთ, ღმერთს ადამიანისათვის ერთი სიცოცხლე მიუცია და სადარდებელი კი ათასი! ნამდვილად ასეა! დღეს ის სკოლაში არ წასულა; საღამოზე ყალთაბანდობას მოუნდება, მე კი მოვალე ვარ, დავსაჯო. შევასრულებ კიდეც ჩემს მოვალეობას, ხვალ მთელ დღეს ვამუშავებ. სისასტიკეა, შაბათ დღეს ვამუშაო, როცა ყველა ბიჭისათვის უქმეა, მაგრამ რას ვიზამ... მუშაობა ჭირივით ეჯავრება, მაგრამ ამჯერად ვერ ვაპატიებ, თორემ სულ მთლად დავღუპავ ბიჭს.

ტომს იმ დღეს სკოლაში არც კი შეუხედავს და დრო ჩინებულად გაატარა. ძლივს მოასწრო შინ დაბრუნება ვახშმობამდე, რათა ხვალისთვის შეშის დახერხვასა და დაპობაში მიხმარებოდა ჯიმს, ზანგ ბიჭუნას. ყოველ შემთხვევაში, მოასწრო, ემბინა თავისი თავგადასავალი, სანამ ჯიმი სამუშაოს სამ მეოთხედს შეასრულებდა.

ტომის უმცროს ძმას, სიდას (მამით ძმები იყვნენ), უკვე გაეთავებინა თავისი საქმე. მის მოვალეობას შეადგენდა ნაფოტების შეგროვება. წყნარი და მორჩილი სიდი არასოდეს ცელქობდა. სანამ ტომი ვახშამს შეექცეოდა და ყველა შემთხვევას იყენებდა შაქრის ნატეხების მოსაპარავად, დეიდა პოლი მას მეტად ცბიერ კითხვებს აძლევდა, იქნებ რამე წამოსცდესო. როგორც გულწრფელ ადამიანებს სჩვევიათ, დეიდასაც სწამდა, რომ დაჯილდოებული იყო უნარით, ჩასწვდომოდა ყოველგვარ საიდუმლოს – თავისი ყველაზე გულუბრყვილო

ფანდები სასწაულებრივ ეშმაკობად მიაჩნდა. მან იკითხა:

- დღეს სკოლაში ძალიან არ ცხელოდა, ტომ?
- არა, დეიდა.
- იქნებ ძალიან ცხელოდა?
- დიახ, დეიდა.
- ბანაობა არ მოგინდა, ტომ?

ტომი შეიშმუშნა; გულში არასასიამოვნო ეჭვმა გაკრა. გამომცდელი თვალით შეხედა დეიდა პოლის, მაგრამ მისმა სახემ არაფერო უთხრა, და უპასუხა:

- არა, დეიდა, არც იმდენად.
- მოხუცმა ხელი შეახო ტომის პერანგს და თქვა:
- ყოველ შემთხვევაში, სრულიად არ გაოფლიანებულხარ.

მოხუცს თავი მოსწონდა, რომ ისე მოხერხებულად გამოიკითხა პერანგის ამბავი, ნამდვილ აზრს ვერავინ მიუხვდა; მაგრამ ტომმა კარგად იცოდა, ქარი საით უბერავდა, ამიტომ თავიდან აიცილა შემდეგი კითხვა.

– ჩვენი ბიჭები ონკანს უშვერდნენ თავს გასაგრილებლად. ნახეთ, თმა ახლაც კი სველი მაქვს.

დეიდა პოლი გულნატკენი დარჩა. მხედველობიდან როგორ გამორჩა ასეთი მნიშვნელოვანი საბუთი. მაგრამ უცებ ბრწყინვალე აზრმა გაურბინა.

– ტომ, მერე ჩემი მიკერებული საყელო ხომ არ მოარღვიე პერანგს, როცა თავი წყალს შეუშვირე? აბა, გაიხსენი ქურთუკი!

ტომს დარდი გადაეყარა, ღილები გაიხსნა. პერანგის საყელო მაგრად იყო მიკერებული.

– აბა, ახლა კი დამეკარგე! მე მეგონა, სკოლიდან საბანაოდ გაიპარე. ამჯერად გაპატიებ, მგონი, უკეთესი უნდა იყო, ვიდრე ჩანხარ.

დეიდა პოლი ნაწყენიც კი დარჩა, რომ გამჭრიახობამ უმტყუნა; თანაც უხაროდა, ტომმა ერთხელ მაინც გამოიჩინა მორჩილებაო.

მაგრამ უცებ სიდმა თქვა:

– მე ისე მახსოვს, თითქოს თქვენ საყელო თეთრი ძაფით მიაკერეთ, აქ კი შავია...

– დიახაც, თეთრი ძაფით მივაკერე!.. ტომ!..

მაგრამ ტომმა აღარ დაუცადა გაგრძელებას, ეცა კარს და თან დაიძახა:

– მე შენ გიჩვენებ სეირს, სიდ!

საიმედო ადგილას რომ მიიმალა, ტომმა გასინჯა ორი დიდი ძაფგადახვეული ნემსი, რომლებიც ქურთუკის საყელოში შიგნითა მხარეს ჰქონდა დაბნეული. ერთზე თეთრი ძაფი იყო აგებული, მეორეზე – შავი.

– ის ხომ ვერც შეამჩნევდა, სიდი რომ არ ყოფილიყო. ხათაბალაა, დეიდა ხან შავ ძაფს ხმარობს, ხან თეთრს. როგორ დავიხსომო! ერთით მაინც კეროს! სიდს კი ამის გულისათვის მაგრად მივპეგვავ! უსინდისო ვიყო, თუ ჭკუა არ ვასწავლო!

ორ წუთსაც არ გაევლო, რომ ტომმა გულიდან გადაიყარა დარდი. იმიტომ კი არა, რომ ის ნაკლებად მძიმე და მტკიცნეული იყო, ვიდრე მოზრდილი ადამიანების დარდი, არა, ამ დროს მთელ მის არსებას დაუფლა რაღაც ახალი მისწრაფება, რამაც დაიმორჩილა ყველა დანარჩენი. სწორედ ასე ავიწყდებათ მოზრდილებს თავიანთი ჭირ-ვარამი, როცა მათ რაიმე ახალი ნამოწყების ხალისი შეიძყრობს.

საქმე ის იყო, რომ ტომმა ერთი ზანგისაგან რაღაც უწნაური სტვენა ისწავლა და დიდი ხანი იყო, ოცნებობდა, თავისუფლად ევარჯიშა. ზანგი ჩიტების ჭიკჭიკს ბაძავდა, რისთვისაც დროგამოშვებით ენას სასას აბჯენდა. მკითხ-

ველს, თუკი ბავშვობაში გამოუცდია, ალბათ გაახსენდება, როგორ ახერხებენ ასე სტვენას, გულისყურისა და მუყაი-თობის წყალობით ტომი მალე მიხვდა ამ საიდუმლოებას და ახლა მხიარულად მიაბიჯებდა ქუჩაში. მისი ბაგენი მუსიკას აფრქვევდნენ, სული კი მადლიერების გრძნობით აღვსებოდა. ის ვარსკვლავთმრიცხველს მოგაგონებდათ, რომელმაც ახალი მნათობი აღმოაჩინა, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ მისი სიხარული უფრო გულწრფელი და ძლიერი იყო.

ზაფხულის საღამოები გრძელია; ჯერ არ დაბნელებული ყო. უცებ ტომმა სტვენა შეწყვიტა. მის წინ ვიღაც უცხო ბიჭი იდგა, ცოტა მასზე მაღალი. უცხო პირის გამოჩენა პატარა ქალაქ სანქტ-პეტერბურგში*, ბუნებრივია, გაკვირვებას გამოიწვევდა. მით უმეტეს, რომ ბიჭი კარგად იყო ჩაცმული, ისიც სამუშაო დღეს! ეს პირდაპირ საკვირველი იყო. თავზე კოხტა ქუდი ეხურა; ყველა ლილზე შეკრული ლურჯი მაუდის ქურთუკი კარგად ადგა ტანზე და ისეთივე სუფთა და ახალი იყო, როგორც შარვალი. ფეხსაცმელებიც ეცვა, თუმცა უქმე დღე არ იყო. ლია ფერის ყელსახვევიც ეკეთა. საერთოდ, უცხო ყმაწვილს ქალაქელის შეხედულება ჰქონდა, რაც ტომს შეურაცხყოფდა. რაც უფრო თვალებდაჭყეტილი უყურებდა უცხო ყმაწვილს, მით უფრო ცხვირს უბზევდა და ამით აგრძნობინებდა, ძალზე მეზიზღება გამოწევილი ბიჭებით. ერთმანეთისთვის ხმა არ გაუციათ, მაგრამ როგორც კი ერთი გადადგამდა ნაბიჯს, მეორეც მიჰყვებოდა. ერთმანეთის პირისპირ იდგნენ და ერთმანეთისთვის თვალი თვალში გაეყარათ; ბოლოს, ტომმა დაილაპარაკა:

* ამერიკელები თავიანთ ქალაქებს ხშირად არქევენ მსოფლიოს დედაქალაქების სახელწოდებებს. მათ აქვთ რამდენიმე პარიზი, იერუსალამი, კონსტანტინოპოლი, სანქტ-პეტერბურგი და სხვ.

- მე შემიძლია, კარგად მიგბეგვო.
- აბა, ერთი სცადე!
- ჰოდა, მიგბეგვავ.
- ვერ შეძლებ!
- არა, შევძლებ!
- არა, ვერ შეძლებ!
- შევძლებ.
- ვერ შეძლებ!
- შევძლებ.
- ვერ შეძლებ!

უხერხული დუმილი ჩამოვარდა. ისევ ტომმა დაიწყო:

- რა გქვია?
- შენი საქმე არ არის!
- აბა, ხმა, თორემ გიჩვენებ სეირს!
- მერედა, რა გიშლის ხელს?
- აბა, გაბედე კიდევ რამის თქმა...
- გავბედავ, გავბედავ! აპა!
- თავი დიდი ვინმე გგონია, აი! თუ მოვინდომებ, ერთი ხელით შემიძლია მიგბეგვო.
- მერე რაღა გიშლის? ხომ ამბობ, შემიძლიაო!
- შემიძლია! თუ სისულელეს თავს არ დაანებებ, მართლა გცემ.
- მინახავს შენისთანებიც!
- პრანჭიაგ! გგონია, დიდი ვინმე ბრძანდები?! ერთი ამის ქუდს დამიხედე!
- აბა, იქნებ კიდევაც სცადო და მომხადო, მაშინ ნახავ სეირს!
- ცრუპენტელა!
- შენ თვითონა ხარ!
- ცრუ და მშიშარა!

- კარგი, გაიარე, გაიარე!
- ეი, შენ თუ ბევრს ილაპარაკებ, ავიღებ ქვას და თავს გაგიხეთქავ!
- ტყუილია!
- არა, გაგიხეთქავ!
- რაღას უცდი? შენ მარტო იმუქრები, რატომ ხელს არ ანძრევ? იქნებ გეშინია?
- არც მიფიქრია!
- არა, გეშინია!
- არა, არ მეშინია!
- გეშინია!

ისევ დუმილი. პირისპირ მდგარი ბიჭები ერთმანეთს ისევ გარს უვლიან, ისევ თვალს თვალში უყრიან. ბოლოს, ერთმანეთს მიუახლოვდნენ, მხარი მხარს მიადეს.

- დაიკარგე აქედან! – შესძახა ტომმა.
- შენ თვითონ დაიკარგე!
- არ მსურს!
- არც მე მსურს!

ცალ ფეხზე დაბჯენილნი ეკვეთნენ ერთმანეთს, რაც ძალი და ღონე ჰქონდათ, ერთმანეთისადმი სიძულვილით ანთებულნი, მაგრამ ვერც ერთმა ვერ მოაცვლევინა ფეხი მოწინააღმდეგეს. როდესაც ორივე მოიქანცა და განითლდა, ნელ-ნელა უკან დაიხიეს, ტომმა განაცხადა:

– შენ მხდალი და ფინია ხარ! მოიცადე, ჩემს უფროს ძმას ვეტყვი. ერთი თითოთ დაგანარცხებს მიწაზე. აი, ნახე, თუ ამას არ ვიზამ!

– ძალიან კი შემაშინებ შენი უფროსი ძმით! მე თვითონ მყავს შენზე დიდი ძმა. მას შეუძლია შენი ძმა ბურთივით გადააგდოს აი, იმ მესერზე (ეს ძმები მათი ფანტაზიის ნაყოფი იყო).